

Amikor otthon van a sehol

Firenze

Bolognából Firenzébe vezetett az utunk, gyönyörédes Toscana. Fájdalmasan szép és zöld, álmaim egyetlen helye, amiben csalódtam. Annyira vágytam a várost, az építészetét, a történelmét, a reneszánszát, hogy el is feledtem, nyár van és turistaszezon. Itt voltam és láttam, de nem érintett meg úgy, mint egy egyszerű kis sikátor Bolognában. Élmény igen, de kicsit keserédes szájjal, s most, hogy a képeket nézem, és itt van velem az, akivel mindezt megéltem és átéltem, kicsit tisztul a köd, tisztulnak az emlékek, most már merem mondani, igen, élveztem a város minden lélegzetvételét, pedig tudom, hogyan fuldokoltam a tömegben, hallgattam az autósok szitokáradatát, és magam is egyre kedvetlenebb lettem, mikor kerülgetnem kellett az emberek ritkulni nem akaró csoportjait.

Reggel volt, hétfő, és izgatottságomban majdnem elfeledtem a fényképezőgépet.

Kerékpárt béreltünk, s úgy indultunk utunkra. A kezdeti lelkesedést követte az emberek kerülgetése, hogy nem láttam Santa Maria Novellát a körülötte felépített bódéktól, ahol real fake-et árultak, persze a történelmi belvárosból kitiltották a hamis Guccit és LV-t, ahogy a Dóm téren felállított tábla is hirdette. Firenze nekem egy iskolai kirándulás, amiben csak néhány pillanat a maradandó, itt az érzés, hogy láttam, de még egyszer végig kellene járnom az utcákat, fel kell másznom a Dóm dupla kupolájába, hogy a magaménak érezzem.

Még mindig közel az állomáshoz, felpakoljuk kis csomagunk az első kosárba, és kísérletet teszünk egy kellemes utazásra, turisták vagyunk, nem az a csoportban vonuló birka fajta, de mégis fényképezek, mesélek, csodálok. Santa Maria Novella, ez az a templom, amit mindenképpen látni akartam, egyszerűen csodálatos, márvány mozaik, tökéletesen megkomponált geometria. Szentkirályi mint építészeti tökéletességet emlegeti,

rajzot is mellékel, ahol illusztrálja a körök, háromszögek és téglalapok összefonódását a reneszánsz humanizmussal. Ezzel jöttem, és ezzel is tértem haza. Bejutni lehetetlen, nem várunk. Túl hosszú a sor, majd visszafelé, ha sietünk a vonatra, addig is a fejben a kis belső udvar, a kerengő, a már megszerzett tudás.

A rómaiak öröksége, utak, amelyeken sehogy nem jó járni, két keréken a hátad közepén, tarkódban érzed a rázkódó tested, esőben sétálni – gyermekkorod csúszkálós utait eleveníti fel, mikor még neveltél, ha lehúzott a táská.

Piazza del Duomo, Dóm tér – maga a belváros, itt kezdődik az igazi Firenze, az egyszerre, organizmusként mozgó tömeggel, a kéregető román cigányasszonnyal, aki már tökéletes angolt és olaszt beszél, a sorokkal és várakozással.

A Keresztelő Szent János-kápolna (Battistero vagy San Giovanni Battistero) kapuinak hatása félelmetes, amikor sikerült áttörni a tömegben, és megközelítenem annyira, hogy kitisztuljon a kép, vakító arany és a hitem alapja. Bibliai jelenetek, kicsit bizarr módon folynak össze a táblák a szemed előtt, és az az érzésed, megmozdul Noé, és részegen felkiált, kiűzetés a Paradicsomból, mennydörgő Isten. Mikor már majdnem pergeted a filmet fejedben, átadva lelked a felemelkedésnek, akkor löknek rajtad. Következő turistacsoport, Michelangelo mennyországa bezárja kapuit.

Firenzei Dóm, nevének hűsítő tisztasága a végtelen olasz napsütésben, a Liliomos Mária-katedrális (Cattedrale di Santa Maria del Fiore, 1294) nyolcszög alaprajzú tere fölé kettős héjú kolostorboltozat emelkedik. A kupolát sem nagyon értem. Hogyan és miért tervezte, építette Brunelleschi úgy, ahogy tette 1420-ban. A kupola két héja között alig több mint egy embernek való hely van, meredek lépcső vezet a felső kilátóhoz, a mesterseges fényt és a fojtogató meleget, zárt teret csak néha bontja meg egy-egy kisebb ablakocska-rés, ami végre hűvös szelet hoz és egy csepp Firenzét. Félelmetes volt látni a két kupola között feszülő ékeket, a néhány repedést, ami végigfut a belső héjon. Első állomásunk, ahonnan még lett volna vissza, a kupola freskója alatt vezetett, kéz a kézben a festett Sátánnal, reneszánsz mezítelenség egy kevésbé esztétikus formában. Alattunk fém-palló, az üvegfalon keresztül még látható a padló márványa, még mindig nem szorít a bezárt két fal, a mögöttem és előttem menetelő emberek. Csendes szenvedés, szomjúság, hiszen nem vihettünk fel folyadékot, látom a repedést, fény szűrődik a belső térből a vékonyka hézagon keresztül. Csak menetelünk, lélegezni próbálunk a párás hézagokban, hátamra tapad a selymem, már nem kell kendő, hogy takarjam kilógó szárnyaim. Hallga-

tunk, valahogy senki nem képes a beszédre, szorítja mellünk a felismerés, hogy csak előre mehetünk, menekülni már késő, lefelé a másik oldalon vezet az út, de ehhez fel kell jutnunk. Szuszogás, néhány pillanat szünet az ablakrések mellett. Fenn szél, levegő, Firenze borzongatóan hidegen. Egy csepp biztatás a visszafelé előtt. Még egy lépés, a Duomo mellett a Harangtorony (Campanile di Giotto, 1334), ide már nem megyünk fel. Egyszer talán. Nyugati oldalát Donatello szobrai, többek közt a híres Zuccone (Dávid szobra), déli és északi oldalát Giotto és Andrea Pisano szép reliefjei ékesítik.

A kerekezés előnye, hogy nem érzed annyira a meleget, cikázhatsz az utcákon, kacagtató zötykölődés, amikor próbálsz hangot adni akaratednek, az féltelen, torokból kiszakadó zakatolássá változik.

A Medici Palotától (Palazzo Medici-Riccardi, 1444–1459) balra nyílik a Piazza di San Lorenzo. Kicsit mintha egy kisvárosi piacba csöppentünk volna, csak itt kofák helyett az össz firenzei nemzetiség felvonul, mikor már itt járunk, kicsit hűvösebbre fordul az idő, esteledik, éppen portékáikat pakolják, zsong a tér. Félelmetes, ilyenkor valahogy a szépségkirálynők jutnak eszembe, arcukon elfolyó sminkkel és kristálykoronával a fejükön – így ékelődik a San Lorenzo a térbe, a város tökéletesen megkomponált, harmonikus testébe. A tökéletesség után itt van egy első fázis, egy kis por, egy kis élő. Nem Leonardo mozgó oroszlánszerkezete, ami a liliumot rejtette keblében, ez kicsit sántít, kicsit csapzott. Szeretem a tökéletlenséget, hogy a szőnyegkészítő asszonyok mindig hagynak egy laza csomót, mert csak Allah tökéletes. Minden pillanatomban van egy szándékos hiba, egy ránc a selymen, egy kósza tincs, egy elgépelt betű vagy nem pontosan húzott vonal. A többi csak jön, követi az elsőt, néha taszít. Tudva, hogy a márvány mögött mégiscsak ott a por, az anyaföld közelsége, kicsit megnyugszom, hogy nem csak Michelangelo nőalakjai hamisak.

A Piazza della Signora felé apró sikátorokon vágunk át, végig a Via Dantén, megállva a ház előtt, ahol maga Dante született, lassan az a néhány amerikai is utolér minket, akik csodálkozva kérdezték, mit fényképezek, miért nevetek az egyik árkados utcácskában. Persze, itt is itt vagyunk, egy-egy falfirka a miénk is – az országé, de megérteni, hogyan is vagyok én magyar ebben az országban, már kicsit nehezebb. Kozmopolita, kisebbség, de egy idő után már csak vajdasági. Igen, magyar, de a szüleim is azok, nem születtek Magyarországon, és nem is vegyes házasság. Persze „amerikábóljöttem” sem érti, de nem baj, nem is kell, elég, ha én tudom, ki vagyok, honnan érkeztem, és hová tartok. Talán.

Piazza della Signora, 1498. május 23-án itt állt az a máglya is, melyen Savonarolát és vele együtt két dominikánust elégették. Bizarr párhuzam,

hogy míg Savonarola a hét főbűn jelképeként épített máglyán, az aszkétikus szemlélet világi hívságainak hétlépcsős piramisán az erkölcstelenség luxusát, műalkotásokat, művészetek és szerencsejátékok eszközeit, szépitőszereket, antik és humanista írásokat, maszkokat, parókákat és kosztümöket égetett, addig eretnekséggel vádoltan hamvadt el ugyanazon a téren, ahol halálba küldte a lantokat.

Egyre kevésbé zavar az emberek áradata, döntések születnek, hogy mit lehet és mit nem. Palazzo Vecchio, hétfő, a múzeumok zárva, Dávid-másolat és Medúza fejét tartó Perszeusz. Egymásba fonódó nőalakok, egy kicsit szoborpark, egy kicsit a vénuszi ígéret, oroszlánok között a játék. Jó lenne kicsit a hűs márványhoz érni, ahogy Rómában is kedves volt mezítláb sétálni a vatikáni San Pietróban, leülni a földre, megpihenni egy lépéssel a szent katakombák felett, utolsó kép a félhomályban.

A csoda ígérete, míg sétálunk az Arno folyó felé, a Palazzo Uffizi nyitott folyosója, mellettünk haladnak a századok, megkövült élet egy-egy pillanata. Előttünk a folyó, selymes zöld-arany csillogás, a hidak megannyi árnyéka vetül sikamlós kígyótestére, Ponte Vecchio, Ponte Santa Trinità, Ponte Alle Grazie, Ponte alla Carraia, Ponte di San Niccolò.

A Ponte Vecchio – Régi híd, az öreg híd nekem kedvesebb, mert kis boltjai mint megannyi fecskéfészkek kapaszkodnak oldalára dohos lélegzetvételükkel. Az élet ráncaiban megülő idő. A 16. században épített híd aprócska műhelyeiben már évszázadok óta dolgoznak az ötvösök és aranyművesek, ennek köszönheti hírnevét is, s tevékenykednek ma is. A keresztben is csak tizenöt lépésnyi híd megannyi csodát rejt, bazár, emberek csivitelő forgataga, s a kirakatok tiarái, nyakékei, mint aprócska álmok zafír-csillogása. Hamis szerelem. Az arany papírvékony keménysége, sejtelmesen tekeredő testtelensége, mintha csak egy selyemsálat kanyarítanék nyakam köré, csillagokkal ékesítem mellkasom. Álomnak édes, ébredésnek vidám, míg simogatón éget a nap, vállamban és hátamon az aznapi séta.

Az Arno bal partján a Palazzo Pitti, s a szándékos eltévedés a múlt sikátoraiban, de előbb egy kis pihenő, egy csepp friss, körülöttünk csak a pincér olasz, s a szerelem a firenzei semmittevésben. Hétfő, múzeumok zárva, de megpihenünk a Piazza Pittin, elrágcsálva ebédünk, izes és friss sült tészta Olaszország minden illatával. Félelmetes és komor, hatalmas köveivel meredező épület, reneszánsz tökéletesség, de semmi emberi nincs benne, valahogy hatalmasra nőtt babaház, óriások játékszere, a tegnap óriásaié. Kicsit olyan, mintha felmáztam volna a mesebeli babszáron és a felhők felett ott az óriás háza, de nincs a mesebeli lant, csak Perszeusztól kérhetném a szárnyas cipőt, Hermész ajándékát.

Giardino Boboli, a kert messzire húzódó fenséges zöld, álom a séta, tündérek valódi birodalma, valami olyan, amit nem feledsz, mert lelkedbe ég a természet e csepp mesterséges tökéletessége. Még mindig az Arno bal partja, sétánk végtelen, Brunelleschi és Galilei felfedezése.

Utunk újra csak a Piazza della Signorára vezet, apró macskakövekkel kirakott utcácskákon keresztül követve az árnyék útját. A Régi híd és a két kék kerékpár csendesen szenvednek a napon. A kosárban feledett víz cseppfolyós láva, Pompeji ígérete a levegőben. Újra kereközünk, kerülgetve a gyérülő turistacsoportokat, már-már élvezve a rázkódást, ami úgy fonódik össze firenzei képünkkel, mint a márványmozaik. Kicsit olyan, mintha mindenhol egy téma leképződését látnánk, a Basilica di Santa Croce – Szent Kereszt-templom valamennyire a Duomo és a Santa Maria Novella szimmetrikus mostohagyermeké, magában hordozza az ég csillagait, azt a világot, mikor még sötét volt a sötét, amit azóta csak a szardíniai éjszakákban fedeztem fel, mikor a parton üldögéltünk, vagy éjszaka kanyarogtunk a kivilágítatlan hegyi utakon a kis piros 500-sal, ami még mindig őrzi lábam nyomát az üvegen.

Talán kicsit egyet is értek a középkori templomok építési módjával, mikor nem fedte fel az épület a teljes valóját a tér magányában, csak egyszerűen előbukkant a semmiből, kis utcák rejtekéből, torkon ragadva a hívőt és hitetlent egyaránt. S lám, ezt tették a párizsi Notre Dame-mal, kitépve karcsúságát, fénylő rózsaoarcját a budoárból, ledöntve a házak áttetsző spanyolfalát, s egy mesterséges környezetet gerjesztve ott, hol a Szajna finoman tárja fel a rózsablakhoz vezető utat. Párizst szeretnénk, kettesben bolyongni, újra jövőt tervezni. A várost vágyni még egyszer, de majd talán decemberben, mikor elkel a melegség és a kasmírkendőm.

Addig még kéken száguldunk, vidám kacaj, még egy állomás, amire vágytam. Lelenház vagy az Ártatlanok Kórháza (Ospedale degli Innocenti, Brunelleschi, 1421) ókori formaelemeivel, oszlopcsarnoka az első igazi reneszánsz homlokzat a művészettörténet szerint, de mégis apró porceláncsecsemői nem a boldog angolkisasszonyok babaházának lakói. Az árvaház vagy a Dóm tér egy saroképülete, a La Loggia del Biallo (1358), ahol éjszakánként sírással telt meg a lég, elhagyott csecsemők gyűjtőhelye, cselédányok és főúriasszonyok szegényének temetője. Valahogy igazolást nyert Szodoma és Gomora, egyre több gyermek került lelenházba, londoni szellő: főúri fattyak nem csak nyolcadik Henrik ágyékából.

Még mindig hétfő, a múzeumok zárva, Dávid haját figyelem, apró nyitott ablak, mezítelensége rejtély – Szépművészeti Akadémia (Galleria dell'Accademia, Accademia delle Belle Arti) a tér délkeleti szegletének kupolás

különtermében Michelangelo Dávidjával, amelyet a mester 1501 és 1504 között készített.

Már megint a Dóm, üldögélünk a Szent Márk téren, galambok körülöttünk, cukros tea a közeli boltból, még hideg, szomjamat oltó pillanatnyi öröm, egy hatalmas, a mellkasomat szorító csuklás. Ez volt Firenze, valami hideg, gondolkodás nélkül lenyelt szirup, ami nem ér el tudatodig, a felismerés, hogy nem tudod eldönteni, jó íze van-e a köhögés elleni orvosságnak vagy keserű-e a tea. Még mindig nem tudom pontosan, szeretem-e a várost, ahogy tudom, hogy már szeretem Cagliari-t, de ehhez egy újabb szardíniai út kellett, hozzá egy forgalmi dugó, mikor csak lépésben haladhattunk a kikötő mellett. Már akkor kicsit szerelmes lettem, mikor októberben a repülőből újra megláttam a tengert, az akvamarin parti vizet, és találgattam, vajon ez a sziget melyik fele, vajon felülről, Korzika irányából közelítünk, vagy ez a megszokott Róma-vonal. Már akkor jó volt, mikor hámoztam ki magam a kabátomból és kardigánomból, tettem fel a napszemüveget és csókoltam a rám váró Kedvest. Vajon Firenze mikor lesz szerelem? Vajon akkor volt-e, mikor vacsoráztunk az egyik kis étteremben, jobbon a Duomóval, előttem a tál spagettivel, amit Neked adtam. Igen, akkor szerelem, mikor ketten vagytok egyek Firenze szívében, mikor simogat a bor, és nem számít, hány turista fényképez körülötted, mert te is csak az egyik és másik vagy közülük.

LOVRA ÉVA

Amikor otthon van a sehol

FORUM

*A szöveg közzétételével olvasásra ajánljuk
a szerző most megjelent kötetét.*